4 FREE

MAGAZINE OVER KEUZES & VRIJHEID

EDITIE 2019

KRAANTJE PAPPIE, MAAN & SAM FELDT

KIES JIJ VOOR VRIJHEID?

"LAAT JE STEM HOREN"
Mbo-studenten in gesprek met Kamervoorzitter Arib

"WE MAKEN RACISTEN VAN ELKAAR"
Interview met theaterduo George en Eran

STAGEDISCRIMINATIE
Wat doe je eraan?

4FREE 7 IS EEN MAGAZINE OVER KEUZES EN VRIJHEID VOOR STUDENTEN IN HET MBO.

NAAST HET MAGAZINE IS EEN ONLINE LEEROMGEVING BESCHIKBAAR MET EXTRA INFORMATIE, INTERACTIEVE OPDRACHTEN EN VIDEO'S.

4FREE 7 IS ONTWIKKELD DOOR HET NATIONAAL COMITÉ 4 EN 5 MEI.

COLOFON

4FREE editie 2019 is financieel mogelijk gemaakt door het ministerie van BZK en het vfonds.

REDACTIE

Nationaal Comité 4 en 5 mei
Julia Sarbo, Cristan van Emden, Joyce van Galen Last, Marieke Papa, Irene de Roos, Piet Slegt, Barbara Boender, Frank van der Elst, Daan Borrel, Anne Masselink, Karien Verhappen, Veerle Corstens,
ROC Friese Poort
Docenten: Thomas Oosterkamp, Koen Vos
Studenten: Lisa Brugge, Robbert-Jan Hofland, Corine Buter, Ruth Versluis, Joyce Durieux, Corien Brouwer, Shannon van de Belt

ONTWERP EN PRODUCTIE
Rick Verhoog, Sara Kolster, Studio Parkers

FOTOGRAFIE
Marius Roos, Ben Houdijk, Roswitha de Boer

MET DANK AAN
ProDemos, SMH 40-45, NOB, World Press Photo, Cartoon Movement

DRUKWERK
Printsupport4you

NATIONAAL MONUMENT KAMP VUGHT
joods cultureel kwartier
Indisch Herinneringscentrum DEN HAAG
Nationaal Monument Kamp Amersfoort
HERINNERINGSCENTRUM KAMP WESTERBORK
vfonds investeert in VREDE
Nationaal Comité 4 en 5 mei

INHOUD

P. 6-7

P. 22-23
52-53

P. 8-11, 18-21
26-29, 36-39
44-47

P. 12-13

P. 14-16
50-52

P. 17, 31, 43

P.32-35

P.48-49

EN NOG VEEL MEER

KIJK OOK OP 4FREE ONLINE

4free-now.nl / KIJK BIJ DE VERSCHILLENDE VERHALEN

VRIJ OM TE KIEZEN

Wat mij ieder jaar op 4 mei opvalt bij de Nationale Herdenking op de Dam in Amsterdam is hoeveel jongeren daar aanwezig zijn. Elk jaar meer, lijkt het wel. En ze komen vaak samen met hun ouders of grootouders. Ik vind dat prachtig om te zien. Het bewijst dat jong en oud zich realiseren hoe waardevol het is dat in Nederland iedereen vrij is zijn of haar eigen keuzes te maken. En hoe belangrijk het is dat we de vrijheid verdedigen en doorgeven, van generatie op generatie.

2019 is een bijzonder jaar. Precies honderd jaar geleden werd in Nederland het algemeen kiesrecht ingevoerd. Iedereen boven de 18 kan dit jaar stemmen voor de Provinciale Staten en het Europees Parlement.

Gelukkig kunnen wij met elkaar bepalen hoe ons land eruit moet zien. Ook als je nog geen stemrecht hebt, omdat je nog geen 18 bent, kun je wel degelijk je stem laten horen. Dat is belangrijk. Want de vrijheid om te kiezen geven we samen door.

Mark Rutte
Minister-president

WAT BETEKENT VRIJHEID VOOR...

DJUNA JOSEPA:

"Vrijheid betekent voor mij dat we in gesprek blijven met elkaar. Sluit je ogen niet voor nare dingen"

DANIEL NIESSEN:

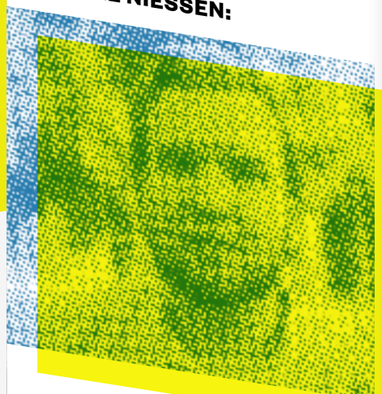

"Blijf altijd open staan voor de mening van een ander, ongeacht de situatie"

JANNA GADELLA:

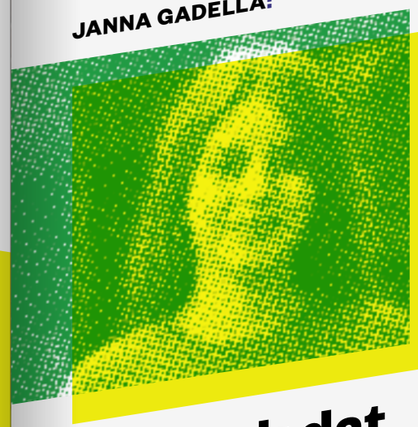

"Ik denk dat we voor elkaars vrijheid moeten werken, maar als sommige mensen alleen voor hun eigen vrijheid zorgen, gaat het mis"

JOWAN KOOIJMAN:

"Ik zie veel discriminatie om me heen. Dat moeten we niet accepteren"

TESS BOENDER:

"Wat je ook hebt gehoord over iemand, blijf kijken met een frisse blik. Iemand blijft zijn eigen persoon"

In Nederland hebben we de vrijheid om te kiezen. Hoe belangrijk dat is, bespreken vijf studenten van het Albeda College uit Rotterdam met Khadija Arib, voorzitter van de Tweede Kamer. Is stemmen belangrijk? Moet het verplicht zijn? Is de politiek er ook voor ons?

Laat je (stem) horen!

Britney Twigt, Zoë Straetemans, Najat Kouch en Faith Ly op het Binnenhof (van links naar rechts).

Stemmen is belangrijk voor verandering

Faith: Als je klaagt over dingen die je wilt veranderen, maar vervolgens niet gaat stemmen om de kans groter te maken dat het verandert...
Britney: Als je het ergens niet mee eens bent en je kan een partij kiezen die daar wat aan kan doen, dan moet je daar voor stemmen. Anders gebeurt er helemaal niks!

Stemmen heeft zin

Mike: Ik vraag me af of het nut heeft?
Khadija Arib: Mensen zeggen wel eens van niet, maar dat is niet waar. Ik ben actief geworden in de politiek uit onvrede. Ik was boos over hoe ze toen met migrantenvrouwen omgingen. Vrouwen kregen een verblijfstitel afhankelijk van hun man of vader. En als die vader kwam te overlijden of die vrouw verliet haar man, dan moest ze het land uit. Toen ben ik lid geworden van een partij. Soms duurt het wel heel lang voordat iets verandert. Maar hiermee is dat wel gebeurd.

Politiek gaat ook over mbo-studenten

Faith: Ik heb wel het gevoel dat politiek ook over mij gaat. Als je eventjes niet oplet, kan er ineens een grote verandering zijn waar je de dupe van wordt. Bijvoorbeeld met lenen en schoolgeld en zo.
Khadija Arib: Ik kom uit Amsterdam en daar een betaalbare woning vinden is gewoon een groot probleem. En jullie zijn een beetje de klos. Hoe kun je straks alleen wonen? Vroeger ging je met je 18e zelfstandig wonen.
Faith: Ja, dat gaat nu niet meer.

Stemmen moet verplicht worden

Khadija Arib: Ik weet het niet. De opkomst landelijk is nog steeds goed, dus misschien is het ook niet nodig. En bij alles wat verplicht is, denken Nederlanders vaak 'Dat bepalen we zelf wel'.
Faith: Mensen dwingen om te stemmen werkt niet.
Britney: Als je mensen gaat dwingen, dan kiezen ze gewoon maar iets, niet vanuit overtuiging. Ik denk niet dat ze het dan serieus nemen.

Als je niet stemt, mag je niet zeuren?

Najat: Als je helemaal niets doet, dan moet je gewoon stil zijn. Dat is je eigen keus. En dan gaat je stem toch naar de grootste partij.
Khadija Arib: Ja, dat is zo. Als je niet stemt, wordt er voor je beslist. Maar soms krijgen mensen spijt, dat zie je nu ook in andere landen. Maar ook als je niet hebt gestemd, is het belangrijk om betrokken te blijven. Dat je je mening geeft als je het ergens niet mee eens bent. Dat kan bijvoorbeeld ook in de studentenraad op school.

Politici luisteren naar iedereen

Najat: Partijen moeten het met elkaar eens worden en soms wordt waar jij voor stemde dan toch niet gedaan. Dat is niet fijn, maar het kan niet anders.
Faith: Als je wil dat er verandering komt, dan moet je geduld hebben.
Khadija Arib: Ons systeem is zo dat je altijd compromissen moet sluiten. Dat moeten we wel goed uitleggen, en dat gebeurt niet altijd. Ook ik heb er soms moeite mee. Dan heb je een verkiezingsprogramma dat zegt: 'Wij willen dat alle kinderen hier kinderpardon krijgen'. En dan moet je daar na de verkiezingen over onderhandelen en wordt het toch anders. Uiteindelijk kom je tot een compromis. Dat is bijna nooit één-op-één hetzelfde als wat was beloofd, maar in Nederland is dat hoe de politiek werkt.

Politiek moet makkelijker worden

Mike: Vaak is het saai en snap je niet waar het over gaat.
Khadija Arib: Politiek lijkt soms afstandelijk als je het op tv ziet. Het taalgebruik is soms zo ingewikkeld. Maar het gaat over gewone, dagelijkse dingen. Als politici meer in normale mensentaal zouden praten, zouden meer mensen zich daarin herkennen. We hebben gelukkig ook politici die dit goed kunnen.
Zoë: Misschien zouden meer mensen stemmen als het ook anders zou kunnen. Dat er bijvoorbeeld iemand aan de deur komt bij mensen die niet naar buiten willen en er dan een papiertje kan worden ingevuld. Dat moet wel op een veiligere manier dan. ●

HOE ZAT HET OOK ALWEER?

Tussen 1940 en 1945 was Nederland bezet door nazi-Duitsland. Discriminatie en vervolging van onschuldige mensen waren aan de orde van de dag. In Amsterdam brachten de nazi's de Joden bijeen in de Hollandsche Schouwburg. Daar moesten ze in angst afwachten wat er met hen ging gebeuren. De Hollandsche Schouwburg is tegenwoordig een monument met namenwand ter nagedachtenis aan de Joodse slachtoffers en er is een tentoonstelling over de Jodenvervolging te zien. Kijk ook op pagina 12.

JE SPREEK UIT OF NIET?

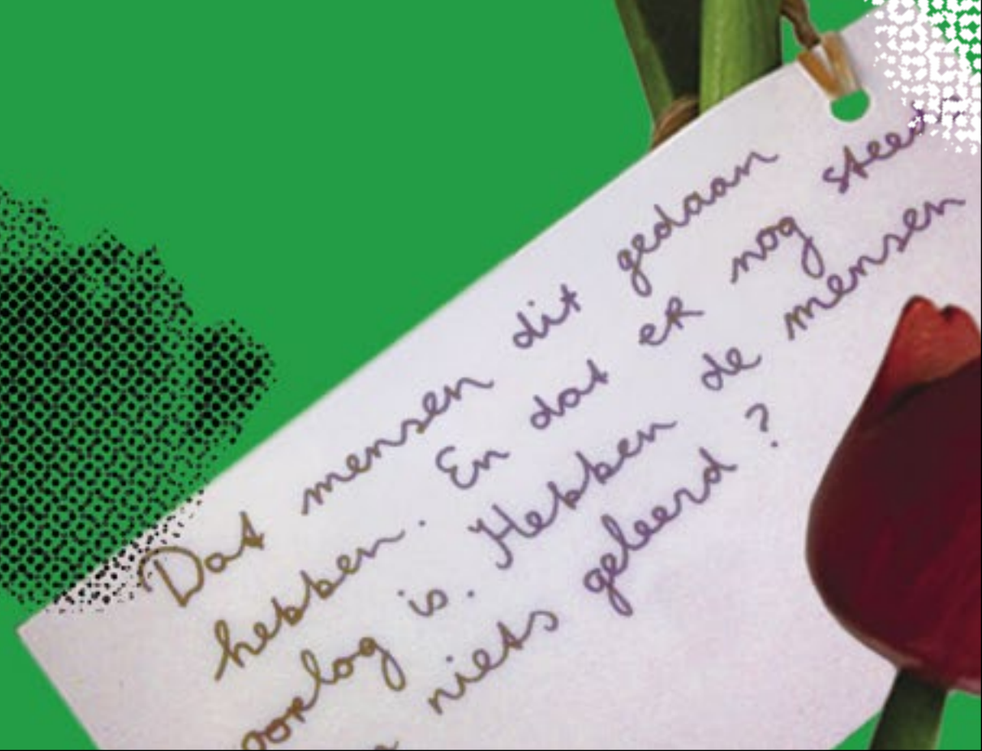

4free-now.nl /hs

“WE MOETEN VOOR ELKAAR OPKOMEN”

SALO MULLER was zes jaar toen hij in de Tweede Wereldoorlog gescheiden werd van zijn ouders. Als klein jongetje moest hij onderduiken op acht adressen. Na de oorlog bleken zijn ouders vermoord te zijn. Salo en zijn familie zijn Joods. Hij vertelt op scholen over een leven zonder vrijheid.

DJUNA JOSEPA is 25 jaar en deed na de mbo-opleiding tot gymleraar de hbo-opleiding Cultureel Maatschappelijke Vorming. Op haar opleiding was weinig aandacht voor burgerschap. Ze vindt dat we meer moeten leren hoe met elkaar om te gaan. “Iedereen mag zijn wie hij of zij wil zijn.”

Ter nagedachtenis van de slachtoffers kan je in De Hollandsche Schouwburg een tulp met een boodschap achterlaten.

Het is belangrijk om je uit te spreken als je denkt dat iets niet in orde is

Salo: “Ik vind het moeilijk dat veel mensen tijdens de Tweede Wereldoorlog hun stem niet op tijd hebben laten horen. Terwijl ze wel aanvoelden dat de situatie niet klopte. Mijn ouders en ik werden opgepakt omdat we Joods waren. We werden naar de Hollandsche Schouwburg gebracht. Dat was de laatste keer dat ik ze zag. Mijn ouders werden eerst naar Kamp Westerbork en daarna naar vernietigings-kamp Auschwitz gedeporteerd. Daar zijn ze vermoord.”
Djuna: “Ik denk dat het verhaal van Salo toont wat er mis kan gaan als je niet met

elkaar in gesprek gaat en je ogen sluit voor nare dingen. Ik kijk vaak naar mensen die het iets minder hebben. Op de middelbare school was ik de enige die gepeste leerlingen verdedigde. Nu geef ik workshops over etnisch profileren op mbo-scholen. Toch vind ik het lastig om me spontaan in situaties uit te spreken. Laatst zat ik in de trein met mijn broer en toen schold een dronken jongen met ‘homo’, terwijl mijn broer op mannen valt. Toen reageerde een andere jongen met: ‘homo sapiens, dat zijn we toch allemaal’. Dat vond ik wel stoer.”

Het is belangrijk om anderen te helpen die het minder goed hebben dan jij

Salo: “Tot het einde van de oorlog heb ik ondergedoken gezeten op acht adressen. Bij zeven plekken was het heel vervelend. Ik mocht nooit op straat komen, niet met andere kinderen spelen en was vaak alleen. Soms werd ik geslagen. Bij een gezin moest ik op vrijdag- en zaterdag-avond in een kelder liggen met muizen en ratten. Als ik uit de kelder kwam, zat ik onder de bloedwondjes. Van het gebijt van de ratten. Maar toch: zonder die mensen had ik de oorlog niet overleefd.”
Djuna: “Helpen zit ook in kleine dingen, denk ik. Je kunt bijvoorbeeld iemand op de roltrap helpen. Toen ik laatst twee oude vrouwen hielp, waren ze zo dankbaar. Dat liet mij ook weer goed voelen. Ik denk dat we ons minder eenzaam voelen als we elkaar helpen.”

Je moet rekening houden met anderen

Salo: “Ik was als kind vaak bang, maar ook heel opstandig omdat ik zo lang alleen was tijdens de oorlog. Op school deed ik niet goed mee. Uiteindelijk ben ik fysiotherapeut geworden. Zelfs vijftien seizoenen bij Ajax. Ik werkte met grote spelers als Johan Cruijff. Het is goed gekomen omdat sommige mensen goed naar me keken.”
Djuna: “Ik denk dat we tegenwoordig veel op uiterlijk oordelen, maar vaak niet weten hoe het met de ander gaat. Daardoor houden we geen rekening met de ander. We praten amper over gevoelens en vragen weinig aan anderen. Op Instagram moet alles geweldig zijn. Terwijl veel mensen van mijn leeftijd niet weten wat ze moeten doen met hun leven.”

Voor vrijheid heb je de ander nodig

Salo: “Ik had totaal geen vrijheid tijdens de oorlog. Ik vind dat we voor elkaar moeten opkomen. Laat godsdienst niet in de weg zitten. Als iemand in elkaar wordt geslagen, film het niet maar spring ertussen.”
Djuna: “Ik vind vrijheid heel belangrijk! En daar heb je de ander zeker voor nodig. Mijn mening is dat iedereen mag houden van wie hij of zij wil. Maar als een ander daar anders over denkt, word ik al beperkt.”

DE HOLLANDSCHE SCHOUWBURG

In dit voormalige theater werden tijdens de Tweede Wereldoorlog Joden door de bezetter bijeen-gebracht. Tienduizenden mannen, vrouwen en kinderen verbleven hier opeengepakt en onder slechte omstandigheden, om vervolgens naar concentratie- en vernietigingskampen te worden gedeporteerd. Meer info: jck.nl.

HOE ZAT HET OOK ALWEER?

DE WERELD IN OORLOG 1940-1945

1940

Al heeft de vijand ons land bezet, Nederland zal de strijd volhouden.

28 JULI De Nederlandse regering en koningin Wilhelmina vluchten tijdens de gevechten in mei naar Londen (Groot-Brittannië). Op deze dag spreekt koningin Wilhelmina het Nederlandse volk voor het eerst moed in via Radio Oranje. Ze doet dat in de oorlog vaker.

10 MEI Het Duitse leger onder leiding van Hitler valt Nederland binnen en trekt via België snel naar Frankrijk op. Het Nederlandse leger houdt de vijand vijf dagen tegen. Vooral op de Grebbeberg en op de Afsluitdijk wordt hard gevochten.

4free-now.nl / wo2

1941

25 EN 26 FEBRUARI In Amsterdam worden 427 Joodse mannen opgepakt. Mensen uit het verzet zijn boos en organiseren een staking. Duizenden mensen doen mee. Het verzet wordt keihard neergeslagen door de Duitse bezetter. Na twee dagen is de staking voorbij.

7 DECEMBER Japan valt landen in Azië aan, waaronder Nederlands-Indië. Op 7 december bombardeert Japan de Amerikaanse vloot bij Pearl Harbor (Hawaii). Nu doen ook de Verenigde Staten mee met de oorlog.

1942

8 MAART Het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger geeft zich over. Japan heeft Nederlands-Indië bezet. Veel Nederlanders worden opgesloten in kampen.

14 JULI 1942 Vanaf de zomer van 1942 worden Nederlandse Joden massaal opgepakt, zogenaamd om te gaan werken in Duitsland. Eerst worden de mannen, vrouwen en kinderen in Kamp Westerbork in Drenthe opgesloten. Van daaruit worden zij in treinen naar concentratie- en vernietigingskampen in Duitsland en Polen overgebracht. Daar worden ze bijna allemaal vermoord.

27 JANUARI Bevrijding van Auschwitz, het grootste vernietigingskamp van de nazi's. Waar meer dan een miljoen Joden, Roma en Sinti en andere gevangenen zijn vermoord.

5 MEI Op 4 mei geven de Duitsers in Noordwest-Europa zich over. Op 5 mei krijgen ze bevelen van de geallieerden om hun wapens in te leveren.

MAART Begin van de bevrijding van Nederland boven de rivieren.

1945

WINTER 1944-1945 Hongerwinter. Zuid-Nederland is bevrijd, maar de rest van Nederland nog niet. Vooral in West-Nederland is er te weinig voedsel, bijna geen brandstof en de winter is erg koud. Meer dan twintigduizend mensen sterven van de honger, kou en uitputting.

1944-1945

6 JUNI D-Day: De geallieerden landen op de kust van Frankrijk. Na zware gevechten trekken ze verder Europa in. De Russen verslaan de Duitsers vanuit het oosten.

SEPTEMBER Operatie Market Garden. Via Nijmegen en Arnhem proberen de geallieerden Duitsland binnen te trekken. Maar ze worden verslagen bij Arnhem. De bevrijding van Nederland stopt onder de grote rivieren.

1944

NEDERLAND

Tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn er in Nederland verschillende gevangenenkampen.

Nederland had in 1940 nog kolonies: Indonesië (toen Nederlands-Indië), Suriname en de Antillen (Aruba, Bonaire, Curaçao, Sint Maarten, Saba en Sint Eustatius).

KONINKRIJK DER NEDERLANDEN IN 1940-1945

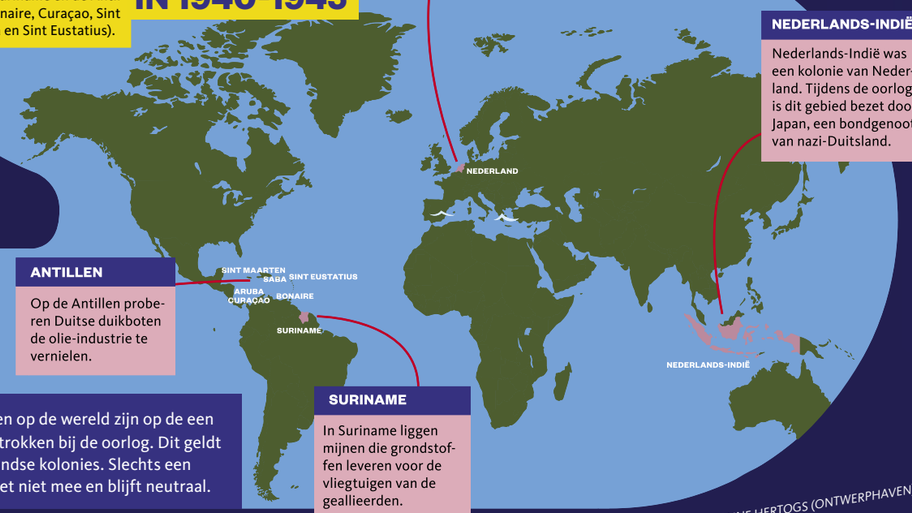

NEDERLANDS-INDIË

Nederlands-Indië was een kolonie van Nederland. Tijdens de oorlog is dit gebied bezet door Japan, een bondgenoot van nazi-Duitsland.

ANTILLEN

Op de Antillen proberen Duitse duikboten de olie-industrie te vernielen.

1943

1943 Bijna alle landen op de wereld zijn op de een of andere manier betrokken bij de oorlog. Dit geldt ook voor de Nederlandse kolonies. Slechts een handjevol landen doet niet mee en blijft neutraal.

SURINAME

In Suriname liggen mijnen die grondstoffen leveren voor de vliegtuigen van de geallieerden.

ILLUSTRATIE: SUZANNE HERTOGS (ONTWERPHAVEN)

OORLOG IS NIET IETS VAN VROEGER

Zangeres Maan en DJ Sam Feldt zijn dit jaar, samen met popartiest Kraantje Pappie, de Ambassadeurs van de Vrijheid. Zij treden op tijdens de Bevrijdingsfestivals door het land. Een gesprek met Maan en Sam Feldt (Kraantje Pappie vind je op pagina 50).

“WE MOGEN BLIJ ZIJN DAT WE ZONDER ONDERDRUKKING ZIJN OPGEGROEID”

“Mijn generatie heeft vaak nog opa’s en oma’s die de oorlog hebben meegemaakt, voor de generatie daarna is de Tweede Wereldoorlog meer een horrorverhaal, maar oorlog is niet alleen iets van vroeger”, zegt zangeres Maan (de Steenwinkel). “Dat zal mijn boodschap zijn. Ook nu zijn er nog overal oorlogen en conflicten, waar Nederlandse militairen naartoe gaan en waar ze vaak getraumatiseerd uit komen.”
Ze wil graag een militair van haar leeftijd ontmoeten die op vredesmissie is geweest.

TERRORISME

Maan hoopt een goede, en vooral geloofwaardige ambassadeur te zijn. Zelf kan ze heel bang worden van terrorisme. “Mijn angst voor terrorisme is heftiger geworden, zeker na de aanslag in de Parijse club Bataclan en bij het concert van Ariana Grande. Ik heb best vaak dat ik op het podium sta, rondkijk en denk: ‘Er zal toch niet een gek tussen het publiek staan?’ Dat gevoel wil ik niet te veel toelaten bij mezelf, want dat belemmert mijn functioneren.”
“Natuurlijk is het mijn streven om op 5 mei goede shows te geven en neem ik een trompettist, saxofonist en gitarist mee op het podium”, zegt DJ Sam Feldt (Sammy Renders), “maar hopelijk komt de boodschap achter deze datum ook over bij het publiek. We mogen blij zijn dat we zonder onderdrukking zijn opgegroeid.” Hij is enig kind en is opgevoed door ‘superpacifistische’ ouders: voor vrede en tegen oorlog. Echte hippies. “Als kind had ik weleens nachtmerries over oorlog, en was gefascineerd door kinderen in oorlogssituaties. Moesten die ook naar een kamp? Ik ben er nu minder mee bezig, maar zie zoveel situaties in de wereld waar het wel actueel is.”

VREDE VOOR LIEF

“Daarom wil ik *awareness* bij mijn publiek creëren, begrippen als racisme en vrijheid tastbaar maken voor hen. Onze generatie neemt het voor lief dat het al zo lang vrede is, dat we kunnen stemmen, alles kunnen zeggen wat we willen. Als ik in het buitenland ben – en dat is heel vaak – dan zie ik pas hoe goed we het hebben in Nederland en hoe bevoorrecht ik ben.”
Maan trad vorig jaar op 5 mei al eens op, toen stond ze op het drijvende podium op de Amstel. “Dat was wel echt een hoogtepunt van 2018”, vertelt ze. “Voor mij is 5 mei een van de mooiste feesten in ons land en ook nog met een diepe gedachte erachter.” Het koningspaar zat op de eerste rij, haar ouders keken toe in een bootje op het water. “Alles klopte: als ik over het water keek, zag ik mijn favoriete brug van Amsterdam, de Magere Brug. En ik mocht het nummer *Hero* zingen voor Jan de Vaal. Dat is een oud-verzetsman van 94 jaar die ik al eerder had ontmoet en die veel indruk op mij heeft gemaakt. Hij overleefde concentratiekamp Natzweiler en heeft zoveel wreedheid meegemaakt. Hij zat in het publiek, we keken elkaar aan en ik voelde zoveel dankbaarheid dat ik voor hem mocht zingen.”

VRIJHEID IS...

Sam Feldt: “dat ik me kan verplaatsen. Mijn leven kan opbouwen en kan verhuizen wanneer ik dat wil. Ik reis heel veel voor mijn werk, 150 vluchten per jaar. Ik ben net terug uit Brazilië, waar ik vanuit mijn hotel zo de grootste sloppenwijk van Rio inkeek. Dan word je met je neus op de feiten gedrukt.”
Maan: “dat je op creatief gebied alles mag zeggen wat je wilt. Dat er LuckyTV’s over Willem Alexander en Máxima gemaakt mogen worden, zonder dat de maker daarvoor de doodstraf krijgt.”

MIJN VRIJHEIDSLIED:

Sam Feldt: “*Imagine* van John Lennon. Naast dat ik groot fan ben van de Beatles, gaat dat nummer voor mij over vrijheid in de breedste zin van het woord.”
Maan: “*Think* van Aretha Franklin.” ●

npo 3FM
5 MEI, BEVRIJDINGSDAG
3FM IS ERBIJ
VOLG HET OP DE RADIO EN VIA 3FM.NL

VRIJHEID VOLGENS PRISCILLA

Priscilla Piek is 20 jaar oud en zit in het 3e jaar van de opleiding tot Pedagogisch medewerker op het ROC Noorderpoort College in Stadskanaal.

JIJ BEPAALT ZELF WIE JE BENT

“Ja en nee. Ik bepaal wie ik wil zijn. Al kunnen vrienden daar wel invloed op hebben. Soms wil je er bij horen. Dan laat je je daar wel door beïnvloeden. Maar uiteindelijk bepaal ik. Ik kan er ook voor kiezen om er niet bij te horen. En ik houd wel rekening met anderen. Mijn familie en vrienden wil ik wel bij me houden.”

VRIJHEID IS KUNNEN KIEZEN

“Eens. Je bent vrij als je kunt kiezen wie je bent. Welke kleding je draagt, met welke vrienden je omgaat, welke studie je gaat doen. Maar vrijheid is volgens mij ook dat je hier in Nederland in vrede kunt leven, zonder oorlog. Ik sta er eigenlijk nooit zo bij stil dat dit best bijzonder is. Ja, nu ik het er zo over heb.”

WAARIN BEN JIJ NIET VRIJ?

“Ik woon nog bij mijn ouders, dus ik heb te maken met hun regels. Beleefd zijn, je netjes gedragen. Daar moet ik me wel aan houden. Maar zo zit ik zelf ook in elkaar.”

IEDERS VRIJHEID IS ANDERS

“Ja, ik denk dat dat wel klopt. Ik heb veel vrijheid. Ik kan zijn wie ik wil zijn, doen wat ik wil doen en zeggen wat ik wil zeggen. Maar dat geldt niet voor iedereen in Nederland. Mensen met een niet-Nederlandse achtergrond worden niet altijd gewaardeerd. Bij ons in het dorp is een groep vluchtelingen weggestuurd omdat een aantal van hen overlast veroorzaakte. Ik vond dat best wel heftig. Veel mensen in het dorp vonden het maar niks dat die vluchtelingen er waren. Ze werden allemaal weggestuurd, terwijl maar een kleine groep lastig was. De meesten van hen doen gewoon heel erg hun best, zijn hier graag en leren Nederlands.”

WIE ZOU JE ZIJN ALS JE ECHT VRIJ WAS?

“Ik zou heel graag een wereldreis willen maken. Dat is echt mijn droom.” ●

KOESTER JE VRIJHEID OF NIET?

HOE ZAT HET OOK ALWEER?

Tussen 1940 en 1945 was Nederland bezet door nazi-Duitsland. Discriminatie en vervolging van onschuldige mensen vonden dagelijks plaats. Kamp Amersfoort was tijdens de Tweede Wereldoorlog een strafkamp van de nazi's waar gevangenen moesten werken of waarvandaan ze werden doorgestuurd naar andere kampen. Tegenwoordig is het een museum en herinnerings-monument. Kijk ook op pagina 12.

4free-now.nl /ka

“ALS IEDEREEN RESPECT HEEFT VOOR DE ANDER, DAN KOMEN WE AL EEN HEEL EIND”

De vader van **LYDIA OTTEN** was 19 jaar toen hij in Kamp Amersfoort terecht kwam. Daar hielp hij anderen ontsnappen. Zelf ontsnapte hij ook. Maar door zijn ervaringen in de oorlog was hij een nare vader voor haar. Lydia vindt dat we met elkaar over alles moeten praten.

JANNA GADELLA is 18 jaar en doet de opleiding Gespecialiseerde Pedagogiek. Ze voelt zich snel opgesloten en vindt haar eigen vrijheid belangrijk. Ze kan zich niet voorstellen hoe het moest zijn om te leven met zo weinig vrijheid. “In mijn leven verwachten mijn vader en school al zoveel van me hoe ik moet leven.”

Het is belangrijk om anderen te helpen. Zelfs met gevaar voor eigen leven

Lydia: “Mijn vader werd opgepakt omdat hij niet voor de nazi’s wilde werken. Toen werd hij naar Kamp Amersfoort gebracht. Het was vreselijk: de gevangenen moesten acht uur lang op klompen rondjes lopen. Daar gingen hun voeten helemaal kapot van. Het lukte mijn vader al snel om bij de administratie te gaan werken. Hij won het vertrouwen van kampcommandant Berg. Daardoor kon hij stiekem andere gevangenen helpen te ontsnappen.
Hij vervalste de transportlijsten. Hij streepte namen van de lijst of liet ze verdwijnen, waardoor die mensen op papier niet meer bestonden en konden ontsnappen. Dat heeft hem heel veel spanning gegeven.
Na negen maanden werd hij betrapt. Hij moest voor straf vier dagen alleen in een bunker zitten. Gelukkig kon hij ontsnappen. Hij heeft de oorlog overleefd, maar wel als een beschadigd mens.”
Janna: “Ik kan me niet voorstellen hoe Lydia haar vader zich gevoeld moet hebben. Zoveel stress om anderen te helpen. Ik help mensen ook graag. Je wordt er zelf ook beter van als je anderen helpt, al is het soms zwaar. Dat zie je aan het verhaal van Lydia.”

We moeten met elkaar praten over nare ervaringen en naar elkaar te luisteren

Lydia: “Niemand praatte vroeger over de oorlog. Pas toen mijn vader 83 jaar werd, begonnen we met praten.

Gedenksteen in Kamp Amersfoort waarmee de slachtoffers herdacht worden.

In mijn jeugd was hij een vreselijke vader. Hij speelde de baas: mijn moeder, broers, zussen en ik waren zijn gevangenen.
We moesten luisteren en alles precies doen zoals hij het zei. Zoals hij had geleerd bij de nazi’s. We waren heel bang voor hem. Toen ik me als puber tegen hem ging verzetten, begon hij met slaan. Daardoor raakte ik beschadigd, ik voelde me klein en had weinig zelfvertrouwen. Het heeft geholpen dat hij alles verteld heeft. Ik snapte opeens dat alle narigheid hem ook was overkomen, net zoals mij.”
Janna: “Ik vind het ook belangrijk dat we met elkaar praten. Als je met elkaar praat, maak je een stap naar een nieuw tijdperk, in plaats van dat je in het verleden blijft hangen. Vaak zie ik aan anderen dat ze niet goed in hun vel zitten. Aan hun ogen, lichaamshouding of stem. Meestal vraag ik er dan naar. Als je vragen stelt die mensen niet verwachten, krijg je een oprechter antwoord.”

We zijn allemaal verantwoordelijk voor de vrijheid van een ander

Lydia: “Mijn vader heeft lange tijd geen vrijheid gekend, en ik als kind ook niet. Het is belangrijk dat we voor elkaar zorgen. Als iedereen respect heeft voor de ander en zuinig is op zijn of haar vrijheid, dan komen we al een heel eind.”
Janna: “Ik denk dat we voor elkaars vrijheid moeten werken, maar als sommige mensen alleen voor hun eigen vrijheid zorgen, gaat het mis. Dan gaan anderen ook weer alleen voor hun eigen vrijheid. Ik ken mensen in mijn omgeving die alleen voor zichzelf gaan. Dat is jammer. Ik probeer zelf anderen de ruimte te geven. Om te zeggen en te doen wat ze willen.” ●

KAMP AMERSFOORT

Kamp Amersfoort was een doorgangskamp en strafkamp. In de periode 1941 tot 1945 hebben hier ongeveer 37.000 vooral politieke gevangenen voor kortere of langere tijd vastgezeten. Meer info: kampamersfoort.nl.

BEVRIJDINGSFESTIVALS

TRADITIEGETROUW WORDT IN DE NACHT VAN 4 OP 5 MEI HET BEVRIJDINGSVUUR ONTSTOKEN IN WAGENINGEN. HIER VANDAAN VERTREKKEN LOOPGROEPEN HET LAND IN OM HET VUUR TE VERSPREIDEN.

SYMBOOL VOOR HET HERDENKEN VAN DE OORLOGS-SLACHTOFFERS OP 4 MEI EN HET VIEREN VAN DE BEVRIJDING EN VRIJHEID OP 5 MEI.

BEVRIJDINGS FESTIVAL

VRIJ

5 VOOR 5

VRIJHEID

MAAN

SAM FELDT

KRAANTJE PAPPIE

DIT JAAR ZIJN MAAN, SAM FELDT EN KRAANTJE PAPPIE AMBASSADEURS VAN DE VRIJHEID. ZIJ BRENGEN EEN SPECIALE MUZIKALE BOODSCHAP OVER VRIJHEID DOOR HET HELE LAND.

OP 5 MEI STAAN WE OM 5 MINUTEN VOOR 5 STIL BIJ ONZE VRIJHEID. BIJ HET FEIT DAT WE IN VRIJHEID EEN FEEST KUNNEN VIEREN EN DAT WE DAT IN HET HELE LAND TEGELIJK AAN HET DOEN ZIJN. MAAR OOK STAAN WE STIL BIJ DE ONVRIJHEID VAN ANDEREN OP DE WERELD.

HELIKOPTERS VAN HET DEFENSIE HELIKOPTER COMMANDO BRENGEN DE AMBASSADEURS VAN FESTIVAL NAAR FESTIVAL.

ILLUSTRATIES: SABINE VAN VESSEM (GAAFISCH)

ER IS VAN ALLES TE DOEN OP DE BEVRIJDINGSFESTIVALS. WELKE VRIEND VAN DE VRIJHEID PAST HET BESTE BIJ JOU? CHECK HET OP PAGINA 52.

AMNESTY INTERNATIONAL

RODE KRUIS

PROSPECTS

2 MIJN GESPREKKEN

WERELD PERS FOTO

VLUCHTELINGEN WERK

VLUCHTELINGEN WERK NEDERLAND

14 STEDEN | 500+ ACTS | 12 PROVINCIES | 1 LAND | 1 MLN+ BEZOEKERS

WWW.BEVRIJDINGSFESTIVALS.NL

VECHTEN VOOR VRIJHEID=

LOGISCH ABSURD

Doorhalen wat niet van toepassing is

“100 PROCENT ZEKERHEID HEB JE NOOIT”

“Soms moet je dingen afdwingen aan de hand van oorlog”, vertelt de jonge veteraan Joey Verweij (38). Voor hem is het duidelijk: “Als de geallieerden geen oorlog hadden gevoerd, dan hadden we nu onder Duits regime geleefd.” Joey, die op missie ging naar Bosnië en Uruzgan, vocht daar voor de vrijheid. Waarom maakte hij deze keuze? Welke dilemma’s kwam hij tegen? En hoe kijkt hij terug?

= JE EIGEN SLEUR DOORBREKEN

“Ik werkte bij een bouwbedrijf. Mijn collega’s konden alleen maar over pensioen praten. Op een dag was ik er klaar mee; ik nam ontslag en liep de bouwplaats af. Ter plekke zei ik: ‘Ik ga het leger in.’ Impulsief, maar je wilt ook dingen mee-maken. Het was alsof ik de vrijheid tegemoet liep.”

= GEWOON EEN BAAN

“Ik vond het supergaaf dat ik in een jong, goed team zat dat maximaal werd opgebouwd. Mensen knakten, mensen vielen af, mensen gingen naar huis. Als je dan als een van de weinigen blijft staan, dan heb je het gevoel dat je onverwoestbaar bent. Of het goed of slecht is? Daar dacht ik eigenlijk mijn hele tijd bij het leger helemaal niet over na, Het was mijn werk en ik deed het.”

= HET AANGAAN VAN DILEMMA’S

“Als je bermbommen opspoort, zoals ik deed, moet je bij elk probleem dat je tegenkomt een goede en snelle oplossing weten. Bij elk dilemma inventief zijn; hoe moet je handelen? Er staat bijvoorbeeld een aanhanger met stro langs de weg met het wiel eraf. Zou er een bom liggen? Ik dacht: als dat wiel niet lek is, dan klopt het niet. Toen ik voelde dat hij wel lek was, ging ik bij de aanhanger kijken. We konden door, maar 100% zekerheid heb je nooit.”

= HET VERMIJDEN VAN VRAGEN

“Toen ik net in Uruzgan kwam, dacht ik: waar ben ik nu toch beland? Daarna dacht ik: ik ben hier nu, en ik heb ook nog een leidinggevende functie. We gaan er wat van maken. Je weet niet waar je aan begint, maar daar moet je ook niet teveel over nadenken. Als je gaat twijfelen, dan ben je niet geschikt voor dit beroep. Ik hield mezelf ook altijd wel bezig, ook op dagen dat er weinig te doen was. Hardlopen, sporten, vrachtwagen rijden. Niet stilstaan, anders ga je misschien ook last van heimwee krijgen.”

Joey Verweij: “Soms moet je dingen afdwingen aan de hand van oorlog”

= DOEN WAT JE MOET DOEN

“Waarom je gaat vechten in een oorlog ‘van anderen’? Jouw eenheid krijgt een missie. Dan wordt er gevraagd: ga je mee of niet? Iedereen zegt ‘Ik ga mee.’ Daar train je voor. Als je zegt dat je niet mee gaat, heb je toch wel een uitdaging, denk ik. Dan moet je je afvragen wat je in het leger doet. Maar als je daar zit, dan is het eerste doel vooral heelhuids thuiskomen met zijn allen.”

= ZIEN DAT VRIJHEID NIET VANZELF-SPREKEND IS

“In Nederland leven we in een soort droom, terwijl ze daar echt ellende hebben en dingen moeten verzinnen om te overleven.”

MAAK JE KUS OF NIET?

HOE ZAT HET OOK ALWEER?

Tijdens de Tweede Wereldoorlog was Indonesië een kolonie van Nederland: Nederlands-Indië. Nederland was bezet door nazi-Duitsland. In Indonesië viel Japan binnen. Japan wilde geen enkele Europese invloed in Azië. Het overgrote deel van de Nederlanders en een klein deel van de Indische Nederlanders werd vastgezet in kampen. Een op de zes gevangenen overleefde het verblijf in de kampen niet. Kijk ook op pagina 12.

4free-now.nl ih

"NIEMAND HEEFT HET RECHT EEN ANDER RESPECTLOOS TE BEHANDELEN. NOOIT"

RONALD ANTHONIO werd in 1937 geboren in Nederlands-Indië. Zijn opa was Nederlands, zijn oma kwam van het eiland Java. Hij heeft de Nederlandse nationaliteit. Hij was zes jaar toen hij tijdens de Tweede Wereldoorlog met zijn familie in een Japans gevangenenkamp terechtkwam. Vier jaar zat hij gevangen. Het zette zijn leven op zijn kop. Op zijn dertiende kwam hij naar Nederland. Eigenlijk heeft hij nooit ergens echt bij gehoord. In Nederland ziet men hem als Indisch. In Indonesië als Nederlands.

TESS BOENDER is 18 jaar en zit in het tweede jaar van de kappersopleiding ops ROC Mondriaan. Ze is geïnteresseerd in hoe mensen met elkaar omgaan; zeker in moeilijke situaties. Na haar opleiding wil ze psychologie studeren. Na het verhaal van Ronald is haar duidelijk: "Wat je ook hebt gehoord over iemand, blijf kijken met een frisse blik. Iemand blijft zijn eigen persoon."

Je hebt je vrijheid in eigen hand

Tess: "Wat gebeurde er in uw jeugd in Nederlands-Indië?"
Ronald: "We hadden een fijn leven. Mijn vader was hoofd van een postkantoor en regelde de geldzaken voor de Nederlandse bestuurder van Nederlands-Indië. We hadden het goed. Toen Nederland werd bezet door de nazi's kregen we bij ons in Nederlands-Indië de Japanners op ons dak. Alles wat Nederlands was, werd verboden. Het overgrote deel van de Nederlanders werd gevangengezet. Mijn vader werkte voor het Nederlandse bestuur, dus hij werd ook opgepakt. Op een gegeven moment kwamen ook mijn moeder, zusjes, broer en ik in een Japans kamp terecht."
Tess: "Wat gebeurde er in die kampen?"
Ronald: "Ik heb in twee kampen gezeten, eerst in een kamp van de Japanners.

Koffers van mensen die na de Tweede Wereldoorlog Indonesië voorgoed verlieten. Collectie: Indisch Herinneringscentrum.

Toen Japan zich overgaf, was de oorlog niet voorbij. Indonesië wilde baas zijn in eigen land en wilde af van de Nederlandse overheersing. Er volgde dus direct nog een oorlog. Indonesië tegen Nederland. Deze periode was echt een hel.
Het leven in de kampen was verschrikkelijk. Onmenselijk. We werden op alle mogelijke manieren vernederd. Er waren geen toiletten. Iedereen had diarree door de slechte omstandigheden. Iedere ochtend moesten we op appèl staan in de brandende zon. Deed je iets niet goed, dan kon je een pak slaag krijgen. We werden ziek en veel mensen gingen dood. Ik was nog een kind, maar ik moest de mensen die waren overleden de poort uitdragen. Daar werden ze opgehaald."

Je identiteit staat vast

Tess: "Ik schrik ervan dat mensen elkaar niet meer als mensen zagen. Als gelijken. Er was zoveel haat."
Ronald: "In 1949 was de oorlog voorbij. Indonesië werd onafhankelijk. Wij hadden de oorlog overleefd en moesten kiezen: blijf je Nederlander of word je Indonesisch staatsburger? Indië was mijn geboorteland, maar wij waren Nederlanders. Een dilemma. Ik had een Nederlandse opa, dus we kregen een identiteitsbewijs voor de reis naar Nederland. Als je me nu vraagt naar mijn identiteit, dan ben ik nog steeds zowel Nederlands als Indisch. Als het gaat over werk, dan voel ik me Nederlands. Ik heb nu eenmaal altijd in Nederland gewerkt, voor Nederlandse bedrijven, tussen Nederlanders. Maar als het gaat over mijn gevoel, mijn emoties, dan voel ik me Indisch. De geuren, de herinneringen brengen me terug naar mijn geboorteland."

Je bent wie je bent, maar soms ziet de samenleving je niet zo

Tess:"Wat gebeurde er na de oorlog met uw familie?"
Ronald: "Op mijn dertiende gingen we naar Nederland. Maar in Nederland werden we niet echt gastvrij ontvangen. De mensen zagen ons niet als Nederlanders. We voelden ons wel zo, maar zo werden we niet behandeld. Je bent wie je bent, maar soms ziet de samenleving je niet zo. Ik werd gepest op school. Uitgescholden voor 'bruintje'. Ze vonden me dom. Ik voelde me gediscrimineerd. Op het werk van mijn vader kregen Nederlanders meer geld dan hij, terwijl ze hetzelfde werk deden."

Je bent zelf verantwoordelijk voor de keuzes die je maakt

Tess: "Waarom zou je iemand haten om zijn huidskleur of geloof? Hoe zou jij het vinden om gehaat te worden, zonder dat iemand daar een reden voor heeft?"
Ronald: "Ik wilde niet dat wat mijn vader was gebeurd, mij ook zou gebeuren. Toch werd ik ook gediscrimineerd. Maar ik heb doorgezet. Het is me gelukt om na mijn middelbare school naar de universiteit te gaan. Door keihard te werken is het me gelukt carrière te maken.
Geef niet te snel op. Als je iets wilt bereiken, ga er dan voor. Toon doorzettingsvermogen en grijp de kansen die je krijgt. Wees blij met de vrijheid die je hebt in dit land, wees daar zuinig op!" ●

INDISCH HERINNERINGSCENTRUM

Het Indisch Herinneringscentrum in Den Haag vertelt over de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië en de daarop volgende dekolonisatie-periode. Meer info: indischherinneringscentrum.nl.

“KUN JE DE KAAS EN DE VRIJHEID EVEN DOORGEVEN?”

Dit jaar organiseren 7 studenten van ROC Friese Poort in Emmeloord een vrijheidsmaaltijd.

“We willen bereiken dat de studenten en gasten die we uitnodigen nieuwe mensen ontmoeten waarmee ze anders nooit aan tafel zitten. En dat ze verbaasd worden, dat ze bij een nieuwe ontmoeting denken ‘Goh, dat had ik van jou niet verwacht.’ We zitten soms vol vooroordelen. We hopen ook dat het respect voor anderen, bijvoorbeeld voor de ouderen die we ook hebben uitgenodigd, groeit.” Willen jullie in 2020 ook een maaltijd organiseren om samen te praten over vrijheid? Dit zijn de 10 ingrediënten voor een geslaagde vrijheidsmaaltijd:

1 TEAM Stel een groepje (+/- 8 mensen) samen die de maaltijd organiseert.

2 DOEL Bepaal wat jullie willen bereiken met de maaltijd. Wanneer is het geslaagd?

3 DOELGROEP Wie wil je uitnodigen? Zorg voor een gevarieerd gezelschap!

4 LOCATIE Regel een locatie met voldoende capaciteit.

5 FACILITEITEN EN INDELING Wat heb je nodig? Denk aan tafels, stoelen, etc. Denk ook na over de opstelling.

6 DECORATIE Hoe zorgen jullie voor een aantrekkelijke, uitnodigende sfeer?

7 CATERING Bij een maaltijd hoort natuurlijk eten en drinken. Hoe komen jullie daaraan?

8 PROGRAMMA Hoe kun je het gesprek stimuleren? Denk aan gesprekskaartjes (p. 55) of andere vormen om je gasten de diepte in te laten gaan.

9 MARKETING EN COMMUNICATIE Zorg ervoor dat mensen weten waar en wanneer de maaltijd is. En dat ze het niet willen missen!

10 BUDGET Last but not least: waar doe je het van?

VRIJHEID VOLGENS KJELT

Kjelt van Heeswijk is 16 jaar oud en zit in het 1e jaar van de opleiding tot Pedagogisch medewerker op het ROC Nijmegen.

JE BEPAALT ZELF WIE JE BENT

“Ja. Ik zie eruit zoals ik wil en ik doe wat ik wil. Het kan me steeds minder schelen hoe anderen over me denken. Mijn vrienden en familie zijn de enigen die invloed op me hebben. Ik was niet zo’n aardige jongen, een beetje negatief. Mijn oma heeft me geholpen slechte dingen aan de kant te zetten en aardig te zijn tegen anderen.”

VRIJHEID IS KUNNEN KIEZEN

“Ja, daar ben ik het gedeeltelijk mee eens. Als je je eigen keuzes mag maken en zelf mag beslissen, dan heb je vrijheid. Maar stel, je maakt een eigen keuze en je ouders zijn het er vervolgens niet mee eens, dan word je alsnog beperkt in je vrijheid. Je kunt niet zomaar doen en laten wat je wilt, zonder dat dat gevolgen heeft. Je hebt altijd met anderen te maken.”

IEDERS VRIJHEID IS ANDERS

“Ja, dat denk ik wel. Als je uit een gezin komt met een laag inkomen, dan word je beperkt in de dingen die je kunt doen. In die zin heb ik meer vrijheid, want ik heb meer geld te besteden. Of kinderen die een oorlog zijn ontvlucht en nu in Nederland wachten op een verblijfsvergunning. Zij hebben nauwelijks vrijheid. Ze wonen net als ik in Nederland. Terwijl ik gewoon rond kan lopen en kan doen wat ik wil, kunnen zij geen kant op.”

WORD JE WEL EENS BELEMMERD IN JE VRIJHEID?

“Ja, zo denk ik wel even na voor ik mijn mening geef. Op school niet, daar zijn we het gewend met elkaar te praten en naar elkaar te luisteren. Er zijn mensen die heel negatief reageren wanneer je je mening geeft. Geweld gebruiken of schelden, daar heb je niks aan. Ieders mening is anders. Dat hoor je te respecteren.”

WAT ZOU JE DOEN ALS JE ECHT VRIJ WAS?

“Het stoort me als mensen zich respectloos gedragen naar elkaar toe. Als ik echt vrij was en nergens rekening mee zou houden, zou ik in zo’n situatie zeker iets zeggen. Nu doe ik dat niet, want ik vermijd die reactie liever.”

PHOTOGRAPHER: DOUGLAS MARTI, COMMISSIONED BY THE CHARLOTTE NEWS / THE ASSOCIATED PRESS, WORLD PRESS PHOTO OF THE YEAR 1957

In vrijheid kiezen

We denken er niet dagelijks over na, maar Nederland is een vrije, democratische rechtsstaat waarin je in vrijheid kunt leven en je eigen keuzes kunt maken. Dat is niet altijd zo geweest, niet in Nederland en ook niet in andere delen van de wereld. Daarom is het bijzonder als er foto's of film-beelden zijn van belangrijke ge-beurtenissen waarin te zien is wat leven in vrijheid of onvrijheid is.

Stichting World Press Photo is opgericht in Amsterdam in 1955. World Press Photo verzorgt jaarlijks 's werelds meest beroemde fotowedstrijd. De missie is de wereld verbinden met betrouw-bare visuele journalistiek en verhalen die ertoe doen. De waarde van fotojournalistiek en het belang van persvrijheid komen samen in een reizende tentoonstelling, die ieder jaar door meer dan vier miljoen mensen wordt bezocht op 100 locaties in ruim 50 landen wereldwijd. Bekijk alle foto's op www.worldpressphoto.org.

Deze foto is genomen op 4 september 1957. Dorothy Counts was de eerste en destijds enige zwarte student op de Harry Harding High School. Ze wordt op haar eerste schooldag belachelijk gemaakt door medestudenten die het er niet mee eens zijn dat zij naar deze school gaat.

In de Verenigde Staten was sprake van rassenscheiding: zwarte en witte studenten zaten niet bij elkaar op school. Op deze school werd dit opgeheven. Na een reeks gewelddadigheden besluit Dorothy's familie om haar al na vier dagen van school te halen.

4free-now.nl wp

Deze foto is genomen op 28 augustus 2015. Door een opening in het prikkeldraad wordt een baby overhandigd aan een Syrische vluchteling die de grens tussen Servië en Hongarije al is overgestoken. De Hongaarse regering voert een scherp beleid ten aanzien van vluchtelingen die Hongarije proberen binnen te komen. In juli 2015 begon het land aan de bouw van een vier meter hoge muur van prikkeldraad langs de grens met Servië. Alleen de officiële grensovergangen mogen worden gebruikt. Vluchtelingen probeerden op andere plekken de grens over te steken, totdat de muur op 14 september af was. De groep op de foto had zich 's nachts vier uur lang in een appelboomgaard verstopt. Bespoten met pepperspray en de grenspolitie ontwijkend probeerden ze een doorgang te vinden.

PHOTOGRAPHER: WARREN RICHARDSON, WORLD PRESS PHOTO OF THE YEAR 2016

HOE ZAT HET OOK ALWEER?

Kamp Vught was tijdens de Tweede Wereldoorlog een concentratiekamp met ruim 32.000 gevangenen. Het kamp werd in 1942 gebouwd omdat de andere twee concentratiekampen in Nederland, Kamp Westerbork en Kamp Amersfoort, de toenemende stroom gevangenen niet meer aankonden. Het leven in het kamp was zwaar. Geweld was aan de orde van de dag en alle macht was in handen van de bewakers. Het leven van de gevangenen was in de ogen van de bewakers niets waard.
Kijk ook op pagina 12.

VERZET JE

VERZET JE OF NIET?

4free-now.nl kv

“IK HEB VOOR MIJN VRIJHEID MOETEN KNOKKEN”

MARIE BLOMMAART was 19 toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak. Eerst leek er nog niet zoveel aan de hand. Het leven ging gewoon door. Maar al snel veranderde dat. De sfeer werd grimmiger en veel mensen kwamen in moeilijkheden. Van haar moeder had ze geleerd dat je mensen moet helpen waar nodig. Ze zou dat de hele oorlog door doen.

DANIËL NIESSEN is 21 jaar en fotograaf. Hij is zich bewust van de vrijheid waarin hij leeft. Hij vindt het dan ook belangrijk dat niet wordt vergeten wat er tijdens de Tweede Wereldoorlog is gebeurd. Zeker omdat mensen tegenwoordig steeds feller tegenover elkaar lijken te komen staan. “Ik maak me vaak druk om kleine dingen. Als je het verhaal van Marie hoort dan snap je: dát zijn pas problemen. Ik vind het moeilijk te zeggen wat ik in haar situatie zou hebben gedaan. Ik heb nooit een oorlog meegemaakt.”

In oorlogstijd is een leven niets waard

Marie: “Wanneer je ondergedoken zat, was je niemand. Je bestond niet.”
Daniël: “Wat betekende dat toen u in het kamp zat?“
Marie: “Toen ik gevangen zat in Kamp Vught was ik niets meer. Iedereen was er een nummer. Ik was niet meer Marie Blommaart, maar nummer 0840. Ik was niemand.”

In verzet komen is een bewuste actie

Daniël: “Vaak lees of hoor je dat iemand ‘bij het verzet ging’. Alsof het een bewuste actie was. Hoe was dat bij u?”
Marie: “Ik rolde er toevallig in. Ik was me helemaal niet bewust van gevaar en wilde gewoon helpen. Tot het moment dat ik werd opgepakt, dacht ik dat het allemaal wel mee zou vallen. Zelfs toen ik gevangen zat, ging ik door met het verzet.”
Daniël: “Wat hield dit verzetswerk in?”
Marie: “Het werk in het kamp was het verstellen van kleren. We naaiden briefjes in de zomen van de kleding van de mensen die naar huis gingen. We vroegen die mensen dan deze briefjes te posten. Zo wisten de mensen thuis hoe het ging met familie of vrienden die gevangen zaten.”

Als Marie wordt vrijgelaten uit Kamp Vught moet ze vrijwel direct weer onderduiken. De oorlog is dan nog niet voorbij. Pas in 1945 is ze echt vrij. En dan?

Van oorlog ben je nooit vrij

Daniël: “Hoe ging u na de oorlog verder met leven?”
Marie: “Dat gaat dus niet zomaar. Ik heb tien jaar lang gezwegen. Er werd niet over gesproken. Het was voorbij. Pas met de tienjarige bevrijding werd er weer over gepraat. Toen brak ik. Ik heb elf weken op de psychiatrische afdeling van het ziekenhuis gelegen. En die psychiater heeft het heel goed gedaan. Ik moest het steeds maar weer vertellen. Steeds maar weer. Tot ik op den duur eindelijk kon huilen. Toen heb ik dagen gehuild. Letterlijk.”
Daniël: “Wat ik bijzonder vind, is uw ongelofelijke doorzettingsvermogen. Zelfs terwijl u gevangen zat, bent u mensen blijven helpen. En u bent altijd optimistisch gebleven. Toen, en nu nog steeds.”

Waarom is deze geschiedenis eigenlijk belangrijk?

Daniël: “Dit soort verhalen moeten verteld blijven worden, vind ik. We kunnen er van leren, er op reflecteren en ervoor zorgen dat het nooit meer gebeurt. Het meest opvallende uit het verhaal van Marie vind ik dat je, ongeacht de situatie, open moet blijven staan voor elkaar en naar elkaar moet luisteren. En zelf moet blijven nadenken. Of, zoals Marie het me zei: ‘De waarheid is niet zwart-wit. We moeten af van tunnelvisie. We moeten open staan voor dialoog. Dat is het enige om chaos te voorkomen’.” ●

KAMP VUGHT

In concentratiekamp Vught zaten in totaal ongeveer 32.000 mannen, vrouwen en kinderen gevangen. 12.000 Joden en 20.000 politieke gevangenen onder wie verzetsmensen zoals Marie. Ruim 750 gevangenen stierven in Kamp Vught. Veel van de gevangenen werden vanuit Kamp Vught naar vernietigingskampen op transport gezet en hebben de oorlog niet overleefd. Dat geldt met name voor de Joodse gevangenen. Meer info: nmkampvught.nl.

Linkerpagina: Op de natuurstenen maquette in Kamp Vught kun je zien hoe groot het kamp is geweest en hoeveel gebouwen er stonden.
Deze pagina links: Stuk stof van de kampkleding van Marie met daarop haar nummer.
Rechts: Armbandje met kampnummer van een onbekende gevangene, gevonden door Marie in Kamp Vught.

Meer informatie over George (links) en Eran, georgeeneranproducties.nl

WE MAKEN RACISTEN VAN ELKAAR

In de theatervoorstelling *George en Eran worden racisten* staan vier Nederlanders op het podium. Een 'blonde Viking', een 'Jood', een 'zwarte' en 'een lelijk varkentje op hakken'. De voorstelling gaat over vooroordelen. De acteurs vragen zich af of je het gesprek over racisme ooit goed kan voeren. Of is er altijd wel iemand die zich beledigd, gediscrimineerd of ongelijk behandeld voelt? De voorstelling zit vol grappen, want 'humor haalt de druk van de ketel.' George Tobal en Eran Ben-Michaël verklaren vier scenes.

SCENE 1 Eran zegt: "Ik rijd ook liever een blokje om als ik een groepje Marokkaanse jongens zie staan."

Eran: "Dit is een voorbeeld van een onbewuste gedachte. Die hebben we allemaal, daar kan je niks aan doen. Maar je kunt wel bepalen om je eigen gedachtepatronen te veranderen."
George: "Je kunt je gedachtepatronen op orde brengen. De verhalen die je elke dag hoort, bepalen je gedachtes. Dus als je elke dag hoort dat die jongens 'rotmarokkanen' zijn, dan neem je dat idee over. Terwijl ze waarschijnlijk helemaal geen rotjochies zijn."
Eran: "Als mensen iets racistisch zeggen of denken, vind ik ze niet meteen racisten."
George: "In het gesprek over racisme schuiven we elkaar racisme in de schoenen. Dat verklaart ook de titel van onze voorstelling. Je wórdt racist gemaakt."

SCENE 2 Het publiek mag kiezen welke acteur het lelijkst is. De drie mannen zeggen heel vervelende dingen over het uiterlijk van Myrthe , het 'lelijke varkentje'.

George: "Je oordeelt de hele dag over andere mensen. In deze scene spreken we die oordelen uit. Zo maken we voor het publiek persoonlijk voelbaar hoe het is als je wordt uitgesloten op basis van je uiterlijk. Veel mensen ervaren deze beoordelingen op hun uiterlijk constant."
Eran: "Als je het over lelijk of knap hebt, snapt iedereen het ineens. Het publiek wordt vaak boos tijdens deze scene. 'Je bent prachtig hoor', schreeuwde iemand eens."

SCENE 3 De blonde acteur zegt dat hij wel zwarte mensen op het podium wil, maar dat hij daar niet zijn eigen theaterrol voor wil opgeven.

George: "Hoever moet je gaan om te bewijzen dat je geen racist bent? Ik vind ook niet dat de witte man zijn baan moet opgeven. Mag hij geen geld meer hebben voor eten en zijn huur?"
Eran: "Het gaat eigenlijk over het inleveren van iets abstracts, van een gevoel."
George: "Het gaat over een gevoel van eigenaarschap: 'dit is mijn land en nu bepalen jullie wat ik moet doen'."
Eran: "We moeten erkennen dat we samen eigenaar zijn van dit land, en dat we samen de regels bepalen."

SCENE 4 Eran zegt: "Of is nu de boodschap van dit hele verhaal: wees niet steeds zo beledigd. Is dat de moraal?"

Eran: "Hoe je het ook wendt of keert, in deze wereld heb je het recht om te zeggen: 'ik vind jou vervelend.' Je kunt proberen de ander minder te laten beledigen, maar je kunt ook besluiten om je minder snel beledigd te voelen. Dat maakt het leven soms makkelijker. Choose your battles."
George: "Sommige mensen zien overal racisme in. Ze zien wat ze willen zien. Ik ben ook niet hier geboren, en ik heb vervelende situaties meegemaakt, maar ik ben grotendeels respectvol en hartverwarmend behandeld."
Eran: "En wat je aandacht geeft, groeit."

Nils, **Alex**, **Jurriaan** en **Jelle** deden vorig jaar mee aan Vakkanjers. Zij zitten nog in hun tweede jaar van de engineeringopleiding van ROC Mondriaan, maar de visitekaartjes voor hun bedrijf Veijver zijn al gedrukt en de site is in de lucht. De opdrachtgever was de Unie van Waterschappen. Het product van de vier jongens: een wateropvang die met behulp van software vooruit kan lopen op de weersverwachting.

"Toen we aan Vakkanjers begonnen, vonden we het allemaal best spannend", zegt teamlid Alex. "Zo'n project hadden we nog nooit gedaan. Maar het was tegelijkertijd een kans om iets groots neer te zetten. In het begin gaan de ideeën alle kanten uit. Dan moet je gaan wegstrepen tot het beste basisontwerp overblijft, op basis van betaalbaarheid, haalbaarheid en functionaliteit."
Alex vervolgt: "We kijken met veel plezier terug op Vakkanjers. We hebben er veel tijd in gestoken, maar dat was het allemaal waard. We hebben nu een eigen bedrijf en volgen als tweedejaars mbo'ers een hbo-minor.
Dat was nooit gebeurd als we niet hadden meegedaan. En ondertussen hebben we ook alweer nieuwe, andere ideeën waarmee we aan de slag willen."

VAKKANJERS is een challenge voor alle (v)mbo'ers in heel Nederland om hun vakmanschap te ontwikkelen. Voor een echte opdrachtgever bedenken studenten een creatieve oplossing voor een technisch vraagstuk.
www.vakkanjers.nl

BOUWEN AAN VRIJHEID

In 2019 is het Nationaal Comité 4 en 5 mei opdrachtgever van Vakkanjers. Duizenden (v)mbo'ers bouwen dit jaar aan een eigentijds monument: een mo**NU**ment. De teams met het beste ontwerp pitchen hun idee tijdens de regiofinales, en daarna misschien wel tijdens Vakkanjers LIVE, op 13 juni 2019 in Utrecht. ●

EIGEN WE HEBBEN NU EEN BEDRIJF

VRIJHEID VOLGENS ANOUK

Anouk Hanegraaf is 18 jaar oud en zit in het 2e jaar van de opleiding Veiligheid & Vakmanschap op het Koning Willem I College, 's-Hertogenbosch.

JIJ BEPAALT ZELF WIE JE BENT

"Nee, dat denk ik niet. Je wordt gevormd. Door je familie, je vrienden; de mensen die dicht bij je staan. Ik denk niet dat je mening puur uit jezelf komt. De meningen van de mensen waar je mee in contact staat, vormen je."

VRIJHEID IS KUNNEN KIEZEN

"Ja. Vrijheid is voor mij dat je kunt zijn wie je wilt zijn. Dat je kunt kiezen. Maar ik heb daar tegelijkertijd in sommige gevallen moeite mee. In het geval van terrorisme bijvoorbeeld. Zodra een gedachtegang extreem wordt, word je beperkt in je manier van kijken. Ik denk niet dat je dan echt vrij bent."

IEDERS VRIJHEID IS ANDERS

"Iedereen is gelijk. Waar je ook vandaan komt. Maar hoe je met vrijheid omgaat, is volgens mij voor iedereen anders. Als je diepgelovig bent, ben je niet helemaal vrij want dan volg je de regels van je geloof. Politiek gezien: als je extreemrechts of -links denkt, word je ook wel teruggehouden door bepaalde gedachtes."

BEN JE WEL EENS BELEMMERD IN JE VRIJHEID?

"Ja. Ik word soms best belemmerd door mijn dyslexie. Daardoor kan ik sommige dingen niet doen. Ik wilde vroeger bijvoorbeeld kunstgeschiedenis studeren. Maar ach, zo heeft iedereen wel wat.
Ook in het geven van mijn mening ben ik niet altijd vrij. Als ik met mensen praat die een andere kijk hebben op de wereld dan ik, dan kies ik ervoor niet altijd mijn mening te geven. Niet dat ik bang ben, maar soms is dat niet het juiste moment om een discussie aan te gaan. Als je in alle rust kunt uitleggen wat je bedoelt, dan heeft het wel zin."

WIE ZOU JIJ ZIJN ALS JE ECHT VRIJ WAS?

"Dat betekent voor mij niet dat ik met niemand rekening zou houden. Als je alleen maar aan jezelf denkt, ben je toch geen leuk persoon?" ●

VERDE DIG JE

OF NIET?

HOE ZAT HET OOK ALWEER?

Tussen 1940 en 1945 was Nederland bezet door nazi-Duitsland. Discriminatie en vervolging van onschuldige mensen vonden iedere dag plaats. Kamp Westerbork in Drenthe was tijdens de Tweede Wereldoorlog een doorgangskamp van de nazi's waarvandaan Joden doorgestuurd werden naar kampen in met name Duitsland en Polen. Tegenwoordig is het een herinnerings-centrum voor slachtoffers en overlevenden.
Kijk ook op pagina 12.

4free-now.nl kw

“IK ZIE OORLOG ALS DE MEEST EXTREME VORM VAN PESTEN”

LOUS HOEPELMAN was 4 jaar oud toen ze in Kamp Westerbork terecht kwam. Ze kan zich niets herinneren van de oorlog. Maar doordat ze als Joods kind zo gediscrimineerd is en zonder haar ouders opgroeide, heeft ze zich als volwassene heel lang onzeker en ‘leeg’ gevoeld.

JOWAN KOOIJMAN is 22 jaar en doet de opleiding Sport en Beweging. Hij kan zich niet voorstellen hoe vreselijk de Tweede Wereldoorlog was, maar herkent wel sommige dingen uit het verhaal van Lous. Omdat hij geadopteerd is, ervaart hij af en toe ook een leegte. “Ik ben ook zoekende.”

Het is belangrijk dat we herinneringsplekken hebben

Lous: “Nadat ik verraden was, werd ik van mijn onderduikadres naar een weeshuis in Kamp Westerbork gebracht. Daar kwam ik in een groep van onbekende kinderen terecht. Dat was een groep van vijftig kindjes waarvan de nazi’s niet wisten of ze echt Joods waren. Ik was zo jong dat ik me eigenlijk niets meer herinner van de tijd hier in Kamp Westerbork. Ik herken alleen nog een muurtekening. Toch voelt het goed om hier te zijn. Ik voel me verbonden met deze plek.”

Jowan: “Ik kan me bijna niet voorstellen dat het oorlog was in dit land. We leven nu met zoveel welvaart en komen niks te kort. Het was bijzonder voor mij om het kamp te bezoeken. Ik denk niet dat ik hierdoor dingen anders ga doen in mijn leven, maar door alle verhalen kan ik me nu wel beter inleven in de Tweede Wereldoorlog. Ik heb ook een gedicht gemaakt over het bezoek aan het kamp. Dus het raakte me wel.”

Je identiteit wordt bepaald door je ouders

Lous: “Ik heb mijn moeder pas weer na de oorlog gezien. Zij heeft de eerste vier, vijf jaar van mijn leven gemist. We hadden niet een heel liefdevolle band. Na de oorlog heeft mijn moeder me ook nog een tijdje naar een tehuis in Zwitserland gestuurd om aan te sterken. Dat vond ik wel pijnlijk. Ze kon haar eigen verdriet niet tonen. Ik ben ook nooit door haar geknuffeld. Toen ik zelf kinderen kreeg, heb ik pas geleerd om te knuffelen. Als volwassen vrouw heb ik vijftien jaar op de bank gezeten omdat ik me zo leeg voelde. Ik kon niks en had nergens zin in. Door de oorlog en het missen van mijn echte ouders wist ik niet meer wie ik was.”

Jowan: “Lous mist een stukje identiteit omdat ze geen band had opgebouwd met haar ouders. Je ouders bepalen toch je fundament. Volgens mij merk je dat pas als ze niet in je leven zijn. Ik mag alles zelf ontdekken van mijn adoptieouders, maar op een indirecte manier bepalen ze natuurlijk wel veel. Ik ben zelf ook niet door mijn biologische ouders opgevoed. Ik ben daarin ook zoekende, die leegte herken ik wel bij Lous.”

We mogen discriminatie en onverdraagzaamheid niet accepteren. Nooit

Lous: “Ik zie oorlog als de meest extreme vorm van pesten. Ik herinner me weinig van de oorlog, maar dat ik als kind zo gediscrimineerd ben, heeft mijn leven sterk beïnvloed. Het is vreselijk om te voelen dat jij niet mag bestaan. Dat je minderwaardig bent. Daarom vind ik dat we met z’n allen verdraagzaam moeten zijn. Discrimineer niet: het maakt niet uit welke kleur iemand heeft.”

Jowan: “Om me heen zie ik veel discriminatie. Mijn generatie is onzeker; ze roepen dingen om stoer te doen en hun imago op te krikken. Tijdens het stappen roepen dronken mensen de vreemdste dingen. Je moet dat niet accepteren, maar ik vind het lastig om er iets aan te doen. Je kunt het beste tot tien tellen en weer doorgaan. Los het niet op met geweld of rare praatjes. Tijdens mijn opleiding leer ik om niet de leerling die discrimineert aan te pakken, maar de hele klas. Leerlingen kunnen kritiek namelijk beter hebben van een andere leerling dan van een docent.”

De herinneringen aan haar kindertijd bewaart Lous in een koffertje.

KAMP WESTERBORK

Kamp Westerbork was tijdens de Tweede Wereldoorlog een doorgangskamp. Vanaf 1 juli 1942 vertrokken uit Westerbork in totaal 93 treinen naar kampen in Oost-Europa. Van de 107.000 weggevoerde gevangenen keerden slechts 5.000 personen terug. Meer info: kampwesterbork.nl.

STAGEDISCRIMINATIE WAT DOEN WE ERAAN?

ILLUSTRATIE: TONKE KOPPELAAR

Werkervaring opdoen tijdens je studie is niet alleen leuk en broodnodig maar ook behoorlijk spannend. Nogal frustrerend dus als je voordat je kunt beginnen, al afgewezen wordt. Voor veel studenten met een migratieachtergrond is dit echter het geval. Stagediscriminatie is een feit.

Uit onderzoek blijkt dat mbo-studenten met een biculturele achtergrond veel meer moeite hebben met het vinden van een stageplek. Onderwijsminister Van Engelshoven vindt dit niet kunnen: “Ik hoor werkgevers klagen over tekorten. Tegelijkertijd is er sprake van discriminatie. Soms bewust, soms onbewust. Ik ben benieuwd of werkgevers beseffen wat ze aanrichten. Want je knakt een droom, je beschadigt bij mensen het gevoel dat er plaats voor ze is in de maatschappij, én je ondermijnt het beeld van een rechtvaardige samenleving.”

HARDE AFSPRAKEN

Ongeveer één op de zeven mensen doet melding van discriminatie, weet Cemil Yilmaz. Samen met zijn collega’s van IZI-solutions werkt hij hard om discriminatie tegen te gaan in heel Nederland. Volgens hem moeten antidiscriminatievoorzieningen, gemeente, politie, Openbaar Ministerie, werkgevers en onderwijs veel beter samenwerken en harde afspraken maken.

“Je kunt bijvoorbeeld denken aan extra controles bij bedrijven, maar ook aan het belonen van werkgevers die er positief mee aan de slag gaan.”

DE WERELD INDELEN

Wat werkgevers kunnen doen om onbewuste discriminatie te verminderen, dat weet Nina Blussé. Zij is psycholoog en geeft inclusiviteitstrainingen. De basis is dat je beseft dat iedereen vooroordelen heeft, die je gebruikt om de wereld in te delen.

DE CIJFERS

Aantal pogingen van mbo-studenten om een stageplek te krijgen

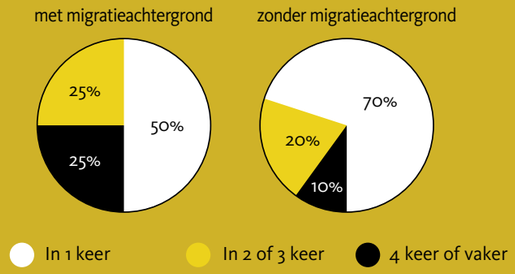

Nina: “Als je niet alles categoriseert zou je de hele dag stil moeten staan en opnieuw bedenken hoe je je moet gedragen tegenover een collega, een collectant of een leraar. Als je je daar bewust van bent, ben je al een heel eind.” Je brein hier aan laten wennen, is wel een proces van jaren, maar levert uiteindelijk alleen maar winst op.

CONCURRENTEN SLIMMER AF

Wat hierbij enorm helpt, is als je in je directe omgeving mensen hebt met verschillende achtergronden, leeftijden, seksen en seksuele voorkeuren. Zo voed je je brein met andere perspectieven en ben je beter in staat je in anderen te verplaatsen. Nina weet uit eindeloos veel lange-termijnonderzoeken dat bedrijven met een diversiteit aan werknemers hun concurrenten meestal slimmer af zijn. Voor bedrijven is het dus ontzettend nuttig om hun sollicitanten blind te beoordelen, door bijvoorbeeld namen of leeftijden op sollicitatieformulieren weg te halen. Wat ook helpt volgens Nina zijn diverse targets voor diversiteit, of checken in welke mate je selectiemiddelen zorgen dat je onbewust mensen voortrekt.

WAT KUN JE DOEN?

Word jij bij een stage om je afkomst, geloof, geslacht of leeftijd gediscrimineerd? Meld dit bij Meldpunt Stagediscriminatie via www.s-bb.nl/stagediscriminatie.

ONZE VRIJHEID = HIER EN NU

Soms zeg ik te snel ‘ja’ tegen dingen. Zo ook bij de vraag of ik even een paar woorden kon schrijven over vrijheid en kiezen. Want dat is wat wij als inwoners van Nederland hebben. De vrijheid om te doen en laten wat we willen; binnen de grenzen van de wet, met een aantal verplichtingen en een paar kanttekeningen. En ik durf er nog over te klagen ook. Zo verwend ben ik geraakt. Anderzijds; zoveel vrijheid heb ik dus tegenwoordig blijkbaar. Ik heb geen vergelijkingsmateriaal hoe dit anders kan zijn, zoals bij oudere generaties. Ik ken alleen de verhalen, maar het bizarre daaraan is dat deze zo onwerkelijk lijken. Oorlog, hongersnood of moeten vluchten; mijn opa en oma hebben het allemaal moeten ervaren. Zeer waarschijnlijk een aantal van jullie ook.

De vrijheid die wij nu hebben is heel uniek, daar ben ik mij van bewust. Iedereen kan zich uiten op de manier die hem of haar gelukkig maakt. Wat deze vrijheid nog kan beperken, zijn we zelf. Wij projecteren onze eigen ontevredenheid nog vaak op onze medemens die wél de stap durft te nemen om zijn of haar vrijheid zo goed mogelijk te benutten. Het gevoel van vrij zijn, is een gevoel van rust. Gewaardeerd of op zijn minst gerespecteerd worden, haalt alle muren om je heen weg. Ik hoorde onlangs iemand zeggen in een interview: “Toen ik besefte dat alle haatdragende *comments* binnen de online wereld niets met mij persoonlijk te maken hebben maar met de persoon die het zelf plaatst, voelde ik nog meer vrijheid om mijzelf te ontwikkelen”. Ik geloof hier in. Heilig.

We leven in een land waar ruimte is om je te ontwikkelen, waar ruimte is om kunst te maken voor jezelf. Waar kansen liggen op het gebied van goed onderwijs, sport en cultuur. Een land waar het straatbeeld zo kleurrijk is dat we veel van elkaar kunnen leren door in gesprek te gaan. Ik kan wel roepen dat mensen geen ongenuanceerde kritiek moeten hebben, maar ik heb nog veel liever dat je in gaat zien dat het niks betekent. Laat niemand je vertellen dat je iets niet kunt doen of worden. De vrijheid en de ruimte is hier, op dít moment. Pak de kansen met beide handen vast, want het zou niet de eerste keer zijn dat deze vrijheid stopt. ●

Kraantje Pappie is dit jaar een van de drie Ambassadeurs van de Vrijheid.

GAAN WE JE ZIEN OP EEN BEVRIJDINGSFESTIVAL?

ILLUSTRATIE: SABINE VAN VESSEM (GAAFISCH)

NEE

Jammer! Hopelijk zien we je volgend jaar.

JA

Wat leuk! Kom je voor muziek of voor meer?

IK GA LEKKER MUZIEK LUISTEREN

Dit jaar zijn Kraantje Pappie, Maan en Sam Feldt de Ambassadeurs van de Vrijheid. Veel plezier!

IK WIL ONVERWACHTE GESPREKKEN

8mln gesprekken roept iedereen op tot een gesprek. Met iemand buiten jouw bekende kringetje. Met iemand die je niet iedere dag spreekt. Met een vreemde.

IK GA KIJKEN WAT ER ALLEMAAL TE BELEVEN IS

Er is van alles te doen op 5 mei. Op de Bevrijdingsfestivals zijn allerlei plekken waar je nieuwe en interessante ervaringen op kunt doen. Waar wil jij meer over weten?

IK WEET NIET WAT IK MOET KIEZEN

Kom dan eerst naar ProDemos en doe de StickerStemwijzer.

GEEF ME GOED NIEUWS

Test je wereldbeeld met 10 quizvragen van World's Best News. Klopt jouw beeld met de cijfers? Wat is de rol van de media? Lifehack: blijf op de hoogte van het nieuws zonder schuldgevoel of somberheid!

VERTEL ME EEN GOED VERHAAL

Kom naar de Break the Silence Disco van het Rode Kruis. Luister naar de bijzondere verhalen van jongeren voor wie vrijheid niet vanzelfsprekend is. Dans tussen de verhalen door op muziek die zij voor jou hebben uitgekozen.

IK WIL NAAR DE OPENING

Kom naar de ontsteking van het Bevrijdingsvuur op het Bevrijdingsfestival.

IK WIL NADENKEN OVER MIJN VRIJHEID

Op 5 mei staan we om 5 minuten voor 5 met 1 miljoen Bevrijdingsfestivalbezoekers, 5 minuten stil bij onze vrijheid. Deel je vrijheidsselfie met #5voor5.

IK WIL IETS WINNEN

Kom naar Amnesty International en ervaar op interactieve wijze hoe oneerlijk de strijd kan zijn om op te komen voor een ander.

IK WIL IEMAND ONTMOETEN

Speeddate met een veteraan. Ontdek wat veteranen tijdens een vredesmissie hebben meegemaakt. Vraag maar raak.

veteraneninstituut

INSPIREER MIJ MET FOTOGRAFIE

Bezoek de World Press Photo-expositie en zie wat de fotograaf zag. De foto's herken je misschien wel, maar ken je ook de verhalen erachter?

WORLD PRESS PHOTO

Zien welke activiteiten er op het Bevrijdingsfestival bij jou in de buurt te doen zijn? Bezoek bevrijdingsfestivals.nl

TOT DAN!

VRIJ OM TE KIEZEN

CARTOON DOOR TJEERD ROYAARDS CARTOONMOVEMENT.COM

Wat betekent vrijheid voor jou?

Wie gun jij meer vrijheid in zijn/haar leven en waarom?

Durf je altijd te zeggen wat je denkt?

Gaat jouw vrijheid wel eens ten koste van die van een ander?

Op welke manier draag jij bij aan vrijheid voor anderen?

Wat is het moedigste dat je ooit hebt gedaan?

Wat betekent het eigenlijk om in vrijheid te leven? Interview elkaar aan de hand van deze vragen.